

กลวิธีการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง 'แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์'¹

TRANSLATION STRATEGIES OF COMPOUND NOUNS FROM ENGLISH TO THAI IN 'HARRY POTTER AND THE PHILOSOPHER'S STONE'

อัจฉรา เทพแพง / ACHARA THAPPANG

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
GRADUATE STUDENT, LINGUISTICS MAJOR, DEPARTMENT OF LANGUAGE AND FOLKLORE,
FACULTY OF HUMANITIES, NARESUAN UNIVERSITY

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องกลวิธีการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง 'แฮร์รี่พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์' นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารคำนามประสมข้ามภาษาผ่านการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นคู่แปลจำนวน 1,427 คู่แปลที่ปรากฏในนวนิยายฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง 'Harry Potter and the Philosopher's Stone' แต่งโดย J.K. Rowling และฉบับแปลภาษาไทย โดย สุมาลี บำรุงสุข ผลการศึกษาพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำนวน 11 กลวิธี โดยเรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีประโยค หรือสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล 2) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัวหรือแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัวแล้วเพิ่มคำอธิบาย 3) การแปลโดยใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย 4) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย หรือใช้คำทับศัพท์ปนคำไทยแล้วเพิ่มคำอธิบาย 5) การแปลโดยใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แล้วเพิ่มคำอธิบาย 6) การแปลแบบสื่อความตามบริบท 7) การแปลโดยการทับศัพท์ หรือทับศัพท์ แล้วเพิ่มคำอธิบาย 8) การแปลโดยใช้ข้อความอธิบาย 9) การละไม่แปล 10) การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่ และ 11) การแปลโดยใช้การทับศัพท์ควบคู่กับการใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย

คำสำคัญ : การสื่อสาร กลวิธีการสื่อสารข้ามภาษา กลวิธีการแปลคำนามประสม

Abstract

The research study on translation strategies of compound nouns from English to Thai in 'Harry Potter and the Philosopher's Stone' aims at studying the cross-language communication strategies of compound nouns through the translation of English to Thai. Data are 1,427 pairs appeared at a pair (English-Thai) of the novel 'Harry Potter and the Philosopher's Stone', English novel was written by J.K. Rowling and Thai novel was translated by Sumali Bamrungsook. The results show that there are 11 translation strategies in the order of mean from high to low as follow: 1) Translation by replacing with phrases, sentences or idioms of the target-language culture 2) Translation by forming a new word which literally translated each lexical item of the source language, or literally translated each lexical item of the source language plus explanation 3) Translation by using substitutes which known as well in Thai language 4) Translation by using loan blends (loan and target-language words), or using loan blends (loan and target-language words) plus explanation 5) Translation by forming a new word of the target language which literally translated each lexical item of the source language and using other related words, or forming a new word of the target language which literally translated each lexical item of the source language and using other related words plus explanation 6) Translation by using contextual meanings 7) Translation by using transliteration, or using transliteration plus explanation 8) Translation by using descriptive statements 9) Omission 10) Translation by forming a new word with lexical items of the target language and 11) Translation by using transliteration and concurrently using substitutes which known as well in Thai language

Keywords : communication, cross-lingual communication strategies, translation strategies, compound nouns

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง "การสื่อสารคำนามประสมผ่านการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย (THE COMMUNICATION OF COMPOUND NOUNS THROUGH THE TRANSLATION OF ENGLISH TO THAI)"

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน มนุษย์เรามีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมกันมากขึ้น และช่องทางที่นิยมใช้คือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยผ่านการแปล การแปลเป็นการถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง ทำให้คนในวัฒนธรรมหนึ่งได้เรียนรู้และเข้าใจความคิด ความเป็นอยู่ วิถีการ รวมถึงจินตนาการของคนอีกวัฒนธรรมหนึ่ง นักแปลจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะเชื่อมโยงวัฒนธรรมหนึ่งและอีกวัฒนธรรมหนึ่งเข้าไว้ด้วยกัน [1]

เมื่อกล่าวถึงการแปล แม้ว่านักแปลจะให้ความสำคัญกับการแปลคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำอุทาน แต่ก็ยังไม่มีความสำคัญกับการแปลคำนามประสมเท่าใดนัก แท้จริงแล้ว การศึกษาคำนามประสมมีความสำคัญ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมได้ ดังที่ อัญชลี สิงห์น้อย [2-3] ได้กล่าวไว้ว่า คำนามประสมเป็นรูปแบบหนึ่งของภาษาที่สามารถแสดงหรือสะท้อนให้เห็นถึงพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาหนึ่ง ได้อย่างชัดเจน ผู้ที่พูดภาษาต่างกันและมีวัฒนธรรมที่ต่างกันย่อมมีพื้นฐานทางความคิดที่แตกต่างในการสร้างคำประสมเพื่อใช้เรียกสิ่งของหรือความคิดเดียวกัน อัญชลี สิงห์น้อย [2-3] ได้ให้ตัวอย่างเช่นคำว่า แม่บ้าน ในภาษาไทยเกิดจากการนำเอาคำว่า แม่ และ บ้าน มาประสมกันเพื่อใช้เรียก ‘ภรรยาของพ่อบ้าน หญิงผู้จัดการงานในบ้าน...’ [4] ในขณะเดียวกัน ในภาษาอังกฤษก็มีการประสมคำใช้ในความหมายเดียวกันนี้ แต่เลือกคำที่แตกต่างออกไปมาประสมกัน คือนำคำว่า wife แทนที่จะเป็นคำว่า mother เหมือนดังเช่นในภาษาไทย มาประสมกับคำว่า house เป็น housewife ใช้เรียกบุคคลดังกล่าว การที่ภาษาไทยเลือกนำเอาคำว่า แม่ มาสร้างคำประสมนั้น อัญชลี สิงห์น้อย [2-3] กล่าวว่า น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทยที่มองบทบาทของการเป็น ‘แม่’ ของผู้หญิงสำคัญหรือเด่นกว่าบทบาทของ ‘ภรรยา’ (ซึ่งจะเห็นว่ามีกรยกย่องความเป็นแม่ มีการคัดเลือก ‘แม่ดีเด่น’ แต่ไม่มีการยกย่องความเป็นภรรยา) เนื่องจากสภาพของครอบครัวไทยมักจะประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกเป็นอย่างน้อย ซึ่งแตกต่างจากสังคมของคนตะวันตกที่มองเห็นบทบาทของ ‘ภรรยา’ มากกว่าบทบาทของ ‘แม่’

นอกจากนี้ อัญชลี สิงห์น้อย [2-3] ยังได้กล่าวว่า พื้นฐานทางวัฒนธรรมสามารถเป็นตัวกำหนดความหมายของคำประสมหรือเป็นกรอบในการตีความคำประสม ซึ่งการพิจารณาเพียงวากยสัมพันธ์ของคำนั้นๆ ไม่สามารถทำให้เราเข้าใจคำประสมนั้นได้ ยกตัวอย่างเช่นในภาษาไทย หากเราจะมีคำนามประสม รถขยะ รถผัก รถหมู ฯลฯ ก็จะตีความตามแบบ วัตถุ-จุดประสงค์ ได้ว่าเป็นรถที่บรรทุกขยะ ผัก หมู ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันในภาษาไทยเราก็มีคำประสม เช่น รถม้า แต่ทว่าโดยทั่วไปแล้วเราไม่ตีความว่าเป็น ‘รถบรรทุกม้า’ ตามลักษณะทางไวยากรณ์ที่ควรจะเป็นเหมือนกับคำนามประสมกลุ่มดังกล่าว เราจะตีความว่าเป็น ‘รถที่ใช้ม้าลากในการขับเคลื่อน’ เท่านั้น เนื่องจากในวัฒนธรรมไทยนั้นเราไม่ค่อยได้เห็นรถบรรทุกม้า แต่จะอาจเห็นม้าลากรถเป็นเรื่องปกติกว่า โดยอาจเห็นจากภาพยนตร์นำเข้ามาจากต่างประเทศ จากสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่ง เป็นต้น

คำนามประสมจึงนับเป็นหน่วยไวยากรณ์ที่เป็นปัญหาซึ่งอาจก่อให้เกิดความยากลำบากต่อผู้ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ในการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องจากจะต้องอาศัยความรู้ในภาษาและวัฒนธรรมของผู้ที่พูดภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี เท่าที่ผ่านมาจากบททบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคำประสม คำนามประสม และกลวิธีการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในบริบทต่างๆ ที่แยกศึกษาเฉพาะเรื่องไปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยยังไม่พบ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่นำจะมีการศึกษาว่าผู้แปลมีกลวิธีการแปลคำนามประสมในภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยอย่างไรเพื่อจะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจให้กับคนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลวิธีการสื่อสารคำนามประสมข้ามภาษาผ่านการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง ‘แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์’

ขอบเขตของข้อมูล

ข้อมูลที่เป็นคำนามประสมซึ่งพิจารณาคำนามประสมโดยใช้เกณฑ์ที่ว่า “คำนามประสม (compound nouns) หมายถึง คำที่สร้างจากการนำเอาคำเดิมที่มีอยู่แล้วในภาษาจำนวนสองคำหรือมากกว่ามาประกอบเข้าด้วยกัน ทำหน้าที่เป็นคำนามคำเดียว และมีความหมายที่จำเพาะ” [2] ที่ปรากฏในนวนิยายฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง ‘Harry Potter and the Philosopher’s Stone’ แต่งโดย J.K. Rowling [5] และคู่แปลในฉบับแปลภาษาไทย แปลโดย สุมาลี บำรุงสุข [6] จำนวน 1,427 คู่แปล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการแปลข้อความจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง โอกาสที่ผู้แปลจะหาคำที่มีความหมายเทียบเคียง (lexical equivalence) ที่ตรงกันทุกนัยนับเป็นเรื่องยากมาก เนื่องจากภาษาแต่ละภาษามีจำนวนคำที่จะสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่เท่ากัน แล้วแต่ความจำเป็นในการใช้ของสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นๆ สิ่งที่ยุ่แปลทำได้คือการเลือกใช้คำที่ให้ความหมายใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด การแปลจึงเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อนและต้องอาศัยกลวิธีต่างๆ มากมาย เพื่อแก้ปัญหาการใช้คำหรือสำนวนที่มีในภาษาหนึ่งแต่ไม่มีใช้ตรงกันอีกภาษาหนึ่ง [7-10] ด้วยเหตุนี้เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการแปลคำนามประสม ผู้วิจัยจึงได้ใช้กลวิธีการแปลในระดับคำ และกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลที่มีผู้ศึกษาไว้ เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์พิจารณาการแปลคำนามประสมในการศึกษาครั้งนี้ดังต่อไปนี้

สุพรรณิ ปิ่นมณี [9] ได้กล่าวถึงแนวทางการแปลในระดับคำและวลีไว้อย่างครอบคลุม ทั้งการแปลคำคำเดียว การแปลสำนวนและข้อความเชิงเปรียบเทียบ และการแปลที่คาบเกี่ยวถึงเรื่องคำปรากฏร่วม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การแปลสิ่งที่เป็นที่รู้จักหรือมีคำที่อ้างอิงถึงได้ในภาษาฉบับแปล และการแปลสิ่งที่ไม่รู้จักหรือไม่มีคำที่อ้างอิงถึงได้ในภาษาฉบับแปล ในวิธีการแปลสิ่งที่เป็นที่รู้จักหรือมีคำที่อ้างอิงถึงได้ในภาษาฉบับแปลนั้น มีอยู่ 5 วิธี คือ 1) การเทียบเคียงความหมายต่อความหมาย (nonliteral lexical equivalents) 2) การใช้คำอธิบาย (descriptive phrase) 3) การใช้คำที่สัมพันธ์กัน (related words) 4) การใช้คำจำแนกประเภทโดยกว้าง และคำเฉพาะเจาะจง (generic-specific words) และ 5) การใช้ความหมายรองและความหมายเชิงเปรียบเทียบ (secondary and figurative sense) ส่วนวิธีการแปลสิ่งที่ไม่รู้จักหรือไม่มีคำอ้างอิงถึงได้ในภาษาฉบับแปลนั้น มีอยู่ 3 วิธีด้วยกัน คือ 1) การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ แล้วตามด้วยคำอธิบายประกอบ 2) การใช้คำยืม และ 3) การแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล

สัญญาวิ สายบัว [10] ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยการปรับคำและสำนวนเพื่อช่วยให้ภาษาในฉบับแปลสามารถสื่อความหมายและสร้างผลตอบสนองแก่ผู้อ่านงานแปลได้ใกล้เคียงกับผู้อ่านต้นฉบับมากที่สุด และมีความเป็นธรรมชาติตามลักษณะทางโครงสร้างภาษาฉบับแปล ซึ่งมีอยู่ 5 แนวทางด้วยกัน คือ 1) การเติมคำอธิบาย 2) การใช้วลีหรือประโยคแทนคำศัพท์ที่อ้างอิงถึงสิ่งที่ไม่อยู่ในภาษาฉบับแปล 3) การใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งเฉพาะกว่า (ตรงกับวิธีการแปลโดยการใช้คำจำแนกประเภทโดยกว้างและคำเฉพาะเจาะจง ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9]) 4) การเติมคำเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดต่างๆ และ 5) การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป

Beekman and Callow [11] ได้เสนอแนวทางการแปลสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักในวัฒนธรรมของภาษาแปลไว้ 3 วิธี คือ 1) การใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ แล้วตามด้วยคำอธิบายประกอบ (a generic word with descriptive phrase) (ตรงกับวิธีการแปลโดยการใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ แล้วตามด้วยคำอธิบายประกอบ ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9]) ซึ่งมีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ 1.1) คำจำแนกอย่างกว้างๆ ขยายความด้วยการบอกลักษณะรูปพรรณ สันฐาน 1.2) คำจำแนกอย่างกว้างๆ ขยายความด้วยการบอกหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ 1.3) คำจำแนกอย่างกว้างๆ ขยายความด้วยการบอกทั้งรูปร่างลักษณะและหน้าที่ 1.4) คำจำแนกอย่างกว้างๆ ขยายความโดยการเปรียบเทียบ 2) การใช้คำยืม มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ 2.1) คำยืม (borrowed word) (ตรงกับวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมสุพรรณิ ปิ่นมณี [9]) 2.2) คำยืมหรือคำทับศัพท์ (loan word) ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ 2.2.1) คำทับศัพท์ที่ใช้ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ 2.2.2) คำทับศัพท์ที่ใช้ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ และคำขยายความบอกลักษณะ 2.2.3) คำทับศัพท์ที่ใช้ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ และคำขยายความบอกหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ 2.2.4) คำทับศัพท์ที่ใช้ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ และคำขยายความบอกทั้งลักษณะ หน้าที่ หรือวัตถุประสงค์ และ 3) การใช้

คำศัพท์หรือคำเรียกขานที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปล (a cultural substitute) มาแทนคำศัพท์ที่อยู่ในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ (ตรงกับวิธีการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9])

Barnwell [12] ได้เสนอแนวทางการถ่ายทอดคำที่ไม่เป็นที่รู้จักในวัฒนธรรมของภาษาแปลไว้ 3 ประการ คือ 1) การใช้ข้อความอธิบาย (ตรงกับวิธีการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9]) 2) การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และ 3) การใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักดีในวัฒนธรรมของผู้รับสาร (ตรงกับวิธีการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9] และวิธีการแปลโดยการใช้คำศัพท์หรือคำเรียกขานที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปล มาแทนคำศัพท์ที่อยู่ในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ ของ Beekman and Callow [11])

Baker [13] ได้เสนอกลวิธีการแปลคำศัพท์ในกรณีที่ผู้แปลไม่สามารถหาคำในภาษาแปลมาเทียบเคียงกับคำในภาษาต้นฉบับได้ (non-equivalence at word level) ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งที่แปลไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาที่แปล ซึ่งสามารถแบ่งกลวิธีการแปลออกเป็น 10 แบบ คือ 1) การแปลตรงตามรูปแบบและเนื้อหาของภาษาต้นฉบับ 2) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้น หรือคำจำกลุ่ม (superordinate) (ตรงกับวิธีการแปลโดยการใช้คำจำแนกประเภทโดยกว้างและคำเฉพาะเจาะจงของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9] และวิธีการแปลโดยการใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งเฉพาะกว่า ของสัญญาวิ สายบัว [10]) 3) การแปลโดยใช้คำที่แสดงความรู้สึกเป็นกลางๆ 4) การแปลโดยแทนที่ทางวัฒนธรรมโดยใช้คำหรือสำนวนที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของผู้อ่านภาษาฉบับแปล (ตรงกับวิธีการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9], วิธีการแปลโดยการใช้คำศัพท์หรือคำเรียกขานที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปลมาแทนคำศัพท์ที่อยู่ในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ ของ Beekman and Callow [11] และวิธีการแปลโดยการใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักดีในวัฒนธรรมของผู้รับสาร ของ Barnwell [12]) 5) การแปลโดยการใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ แล้วเพิ่มเติมคำอธิบาย 6) การแปลแบบถอดความโดยใช้คำที่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ 7) การแปลแบบถอดความโดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ 8) การแปลโดยละคำ (ตรงกับวิธีการแปลโดยการตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป ของสัญญาวิ สายบัว [10]) 9) การแปลโดยใช้ภาพประกอบแทนคำอธิบาย 10) การแปลโดยการอธิบายความ ยกตัวอย่างประกอบ (ตรงกับวิธีการแปลโดยการแทนที่ด้วยสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ของสุพรรณิ ปิ่นมณี [9] และวิธีการแปลโดยการใช้ข้อความอธิบาย ของ Barnwell [12])

นอกจากแนวคิดที่เกี่ยวกับกลวิธีการแปลในระดับคำและกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลในข้างต้นแล้ว ยังมีบทความวิจัยที่น่าสนใจเรื่อง วิวัฒนาการของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ในสังคมไทย ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ [14] ที่กล่าวถึงรูปแบบของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ที่ปรากฏ

ในสังคมไทย ซึ่งเป็นกระบวนการที่เข้าถึงคนไทยด้วยการแปล เนื่องจากสังคมไทยเปิดรับวัฒนธรรมจากตะวันตก ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในครั้งนี้ ซึ่ง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ [14] ได้เสนอรูปแบบของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ที่ปรากฏในสังคมไทยซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์งานวิจัยไว้ทั้งหมด 9 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) การทับศัพท์ (transliteration) หรือการยืมศัพท์ (lexical borrowing) 2) การใช้คำยืมปนคำไทย (loan blending) 3) การสร้างศัพท์ใหม่โดยขยายความของคำไทยที่มีอยู่แล้ว (extension) 4) การใช้คำยืมหรือคำยืมปนคำไทย 5) การสร้างศัพท์เชิงคำจำกัดความ (definition) 6) การใช้คำภาษาอังกฤษในวงเล็บเพื่อกำกับคำยืมหรือคำที่สร้างขึ้น 7) การสร้างศัพท์ใหม่โดยใช้คำบาลีสันสกฤต 8) การปนรหัส (code mixing) 9) การสร้างศัพท์โดยแปลคำยืมแบบตรงตัว (loan translation)

จากแนวคิดทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสามารถรวบรวมกลวิธีการแปลที่ สุพรรณิ ปิ่นมณี [9] สันถิติ สายบัว [10] Beekman and Callow [11] Barnwell [12] Baker [13] และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ [14] ได้นำเสนอไว้ข้างต้น มาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์พิจารณาการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยได้จำนวน 15 กลวิธี ดังนี้

- 1) การแปลโดยการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น “น้ำมันหล่อลื่นแบบธรรมดา ส่วนใหญ่มักใช้ mineral oil จำพวก bright stock และ neutral oil เป็นองค์ประกอบหลัก” [14] เป็นต้น
- 2) การแปลโดยใช้ข้อความอธิบาย เช่นคำว่า defect แปลว่า ออกจากฝ่ายหนึ่งและไปเข้ากับอีกฝ่ายหนึ่ง [9] เป็นต้น
- 3) การแปลโดยการใส่คำภาษาอังกฤษในวงเล็บเพื่อกำกับคำยืม หรือคำที่สร้างขึ้น เช่นคำว่า electric charges แปลว่า ไฟฟ้าประจุ (electric charges) คำว่า heavy metals แปลว่า ธาตุหนัก (heavy metals) [14] เป็นต้น
- 4) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ หรือคำยืม เช่นคำว่า oxygen แปลว่า ออกซิเจน คำว่า molecule แปลว่า โมเลกุล [14] เป็นต้น
- 5) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ หรือคำยืม แล้วเพิ่มคำอธิบาย เช่นคำว่า chipmunk แปลว่า ตัวชิพมังก์ (เดิมีลักษณะนามคำว่า ตัว เพื่อบอกว่าเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง) [10] เป็นต้น
- 6) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย เช่นคำว่า olive oil แปลว่า น้ำมันโอลิฟ [14] เป็นต้น
- 7) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัว เช่นคำว่า chain rule แปลว่า กฎลูกโซ่ คำว่า air chamber แปลว่า ห้องอากาศ [14] เป็นต้น
- 8) การแปลโดยใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน
- 9) การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่ เช่นคำว่า muscle แปลว่า กล้ามเนื้อ คำว่า annular แปลว่า วงแหวน [14] เป็นต้น
- 10) การแปลโดยใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย เช่นคำว่า ไก่ย่าง แปลว่า chicken steak [11] เป็นต้น

11) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีหรือประโยคที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล เช่น “He disappeared into his igloo.” แปลว่า “เขาหายเข้าไปในกระท่อมที่สร้างด้วยน้ำแข็งหลังนั้น” (คำว่า igloo เป็นบ้านของชาวเอสกีโม การบรรยายลักษณะของบ้านช่วยให้ผู้อ่านบทแปลเข้าใจดีกว่าการแปลทับศัพท์) [10] เป็นต้น

12) การแปลโดยการแทนที่ด้วยสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล เช่นคำว่า hypocrite แปลว่า คนปากอย่างใจอย่าง (อาจแปลโดยใช้สำนวนเชิงเปรียบ เช่น คนหน้าไหว้หลังหลอก คนมือถือสาปากถือศีล คนปากกว่าตาขยิบ คนปากหวานกันเปรี้ยว คนปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ) [9] เป็นต้น

13) การแปลโดยการถอดความด้วยการใช้คำ หรือสำนวนในภาษาแปล เช่นคำว่า big deal แปลว่า ไม่ใช่เรื่องธรรมดา (ถ้าแปลตรงตัวว่า เรื่องใหญ่ หรือ เรื่องสำคัญ อาจไม่ได้รับระดับของความหมายเทียบเท่ากับแปลโดยใช้คำตรงข้ามว่า ไม่ใช่เรื่องธรรมดา) [9] เป็นต้น

14) การแปลโดยการละคำ (ไม่แปล) เช่น “ไม่โทษสมภารแล้วจะไปโทษใคร” แปลว่า “And who else is there to blame?” (ผู้แปลเล็งไม่แปลคำว่า สมภาร) [10] เป็นต้น

15) การแปลโดยใช้ภาพประกอบแทนคำอธิบาย

เครื่องมือวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นคำนามประสมที่ปรากฏในนวนิยายฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง ‘Harry Potter and the Philosopher’s Stone’ แต่งโดย J.K. Rowling [5] และคู่แปลในฉบับแปลภาษาไทย แปลโดย สุมลิต บำรุงสุข [6] จำนวน 1,427 คู่แปล ส่วนแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลจะพิจารณาการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้การรวบรวมแนวทางที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลจากผู้ที่ได้นำเสนอไว้ จำนวน 15 กลวิธี ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยว่าผู้แปลใช้กลวิธีการแปลใดบ้าง พร้อมกันนี้ข้อมูลทางสถิติ เช่น ความถี่และคำร้อยละ ก็จะนำเสนอเพื่อเป็นหลักฐานใช้อ้างอิงและแสดงน้ำหนักความสำคัญของข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีกลวิธีการแปลใดบ้างที่ผู้แปลนิยมใช้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จำนวน 1,427 คู่แปล พบกลวิธีการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยที่ผู้แปลใช้ จำนวน 11 กลวิธี ซึ่งแต่ละกลวิธีการแปลมีอัตราในการปรากฏใช้ในจำนวนที่แตกต่างกัน โดยเรียงลำดับตามค่าความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้

1) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลี ประโยค หรือสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ผู้แปลใช้วลี ประโยคแทนคำในภาษาต้นฉบับ เพื่อถ่ายทอดความหมายและบอกลักษณะของสิ่งนั้น หรืออาจใช้สำนวนแทนคำในภาษาต้นฉบับ เพื่อถ่ายทอดความหมายที่ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมในสังคมของภาษาต้นฉบับ ทำให้ได้ความหมายเท่าเทียมกันหรือให้เข้าใจได้ตรงกัน ซึ่งอาจยังคงคำทับศัพท์ไว้

และ/หรือใช้ถ้อยคำหรือข้อความอธิบายหรือขยายเพิ่มเติม เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 43.10 สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อยได้ ดังนี้

1.1) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีหรือประโยคที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 : headlight → head-light แปลเป็น ไฟหน้ารถ

(คำว่า 'headlight' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'head' และ 'light' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ไฟหน้ารถ' ผู้แปลใช้วลีหรือประโยคมาแทนที่คำในภาษาต้นฉบับ เพื่อให้ได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

ตัวอย่างที่ 2 : high chair → high-chair แปลเป็น เก้าอี้สำหรับเด็ก

(คำว่า 'high chair' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'high' และ 'chair' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'เก้าอี้สำหรับเด็ก' ผู้แปลใช้วลีหรือประโยคมาแทนที่คำในภาษาต้นฉบับ เพื่อให้ได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

1.2) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีหรือประโยคที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ซึ่งยังคงคำทับศัพท์ไว้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3 : barman → bar-man แปลเป็น คนคุมบาร์

(คำว่า 'barman' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'bar' และ 'man' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'คนคุมบาร์' ผู้แปลใช้วลีหรือประโยคมาแทนที่คำในภาษาต้นฉบับ และยังคงคำทับศัพท์ คือ คำว่า 'บาร์ (bar)' ไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่สามารถแปลความหมายในภาษาฉบับแปลได้โดยสะดวก และเป็นคำได้รับความนิยม สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปจากผู้อ่านฉบับแปล อีกทั้งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

1.3) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีหรือประโยคที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลซึ่งยังคงคำทับศัพท์ไว้แล้วเพิ่มคำอธิบาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4 : Christmas dinner → Christmas-dinner แปลเป็น อาหารฉลองวันคริสต์มาส

(คำว่า 'Christmas dinner' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'Christmas' และ 'dinner' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'อาหารฉลองวันคริสต์มาส' ผู้แปลใช้วลีหรือประโยคมาแทนที่คำในภาษาต้นฉบับ และยังคงคำทับศัพท์ คือคำว่า 'คริสต์มาส (Christmas)' ไว้ ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะ ไม่สามารถแปลความหมายในภาษาฉบับแปลได้ และไม่มีคำที่ใช้แทนกันได้เลยในภาษาฉบับแปล อีกทั้งเป็นคำได้รับความนิยม สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปจากผู้อ่านฉบับแปล และอาจเนื่องมาจากเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ นอกจากนั้นยังประกอบด้วย

คำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมายครอบคลุมในภาษาแปลมาอ้างอิงแทนคำที่ไม่มีในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ คือคำว่า 'วัน' เพิ่มเติมหน้าคำทับศัพท์นั้น เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

1.4) การแปลโดยการแทนที่ด้วยสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5 : nice fair game → nice-fair-game แปลเป็น การแข่งขันเล่นกันอย่างชาวสะอาด

(คำว่า 'nice fair game' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'nice', 'fair' และ 'game' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'การแข่งขันเล่นกันอย่างชาวสะอาด' ผู้แปลใช้สำนวนมาแทนที่คำในภาษาต้นฉบับ เพื่อให้ได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

2) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว หรือแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัวแล้วเพิ่มคำอธิบาย ผู้แปลสร้างศัพท์ใหม่ในภาษาฉบับแปลโดยให้ทุกส่วนสอดคล้องกับส่วนต่างๆ ของคำในภาษาต้นฉบับ และ/หรือใช้ถ้อยคำหรือข้อความอธิบายหรือขยายเพิ่มเติม เพื่อทำให้ความหมายของคำศัพท์นั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 22.70 สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้ดังนี้

2.1) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6 : alarm clock → alarm-clock แปลเป็น นาฬิกาปลุก

(คำว่า 'alarm clock' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'alarm' และ 'clock' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'นาฬิกาปลุก' ผู้แปลสร้างศัพท์ใหม่ในภาษาฉบับแปลโดยให้ทุกส่วนสอดคล้องกับส่วนต่างๆ ของคำในภาษาต้นฉบับ)

2.2) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว แล้วเพิ่มคำอธิบาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7 : underground → under-ground แปลเป็น รถไฟใต้ดิน

(คำว่า 'underground' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'under' และ 'ground' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'รถไฟใต้ดิน' ผู้แปลสร้างศัพท์ใหม่ในภาษาฉบับแปลโดยให้ทุกส่วนสอดคล้องกับส่วนต่างๆ ของคำในภาษาต้นฉบับ และประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมายครอบคลุมในภาษาแปลมาอ้างอิงแทนคำที่ไม่มีในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ คือคำว่า 'รถไฟ' เพื่อทำให้ความหมายของคำศัพท์นั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

3) การแปลโดยใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย ผู้แปลใช้คำซึ่งปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลและเป็นที่

รู้จักที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปลแทนคำที่อยู่ในวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ ซึ่งคำที่มีอยู่ในภาษาแปลอาจมีความหมายไม่เท่าเทียมกับภาษาต้นฉบับ แต่อาจมีลักษณะ หน้าที่หรือวัตถุประสงค์การนำไปใช้คล้ายกัน คำทั้งสองคำนี้โยงหรือสื่อความไปถึงประเด็นสำคัญที่ทำให้ได้ความหมายคล้ายกันและเป็นคำที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน เช่น ใช้พืชแทนด้วยพืช หรือใช้สัตว์แทนด้วยสัตว์ ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 10.30 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8 : beetroot → beet-root แปลเป็น ลูกตำลึงสุก

(คำว่า 'beetroot' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'beet' และ 'root' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ลูกตำลึงสุก' ผู้แปลใช้คำซึ่งปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลและเป็นที่รู้จักดีที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปลแทนคำที่อยู่ในวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ ซึ่งอาจมีลักษณะ หน้าที่หรือวัตถุประสงค์การนำไปใช้คล้ายกัน คำทั้งสองคำนี้โยงหรือสื่อความไปถึงประเด็นสำคัญที่ทำให้ได้ความหมายคล้ายกันและเป็นคำที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน)

ตัวอย่างที่ 9 : feather duster → feather-duster แปลเป็น ไม้ขนไก่

(คำว่า 'feather duster' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'feather' และ 'duster' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ไม้ขนไก่' ผู้แปลใช้คำซึ่งปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลและเป็นที่รู้จักดีที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปลแทนคำที่อยู่ในวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับ ซึ่งอาจมีลักษณะ หน้าที่หรือวัตถุประสงค์การนำไปใช้คล้ายกัน คำทั้งสองคำนี้โยงหรือสื่อความไปถึงประเด็นสำคัญที่ทำให้ได้ความหมายคล้ายกันและเป็นคำที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน)

4) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย หรือใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย แล้วเพิ่มคำอธิบาย ผู้แปลใช้คำทับศัพท์หรือคำในภาษาต้นฉบับปนคู่กับการแปลเป็นคำไทย และ/หรือใช้ถ้อยคำหรือข้อความอธิบายหรือขยายเพิ่มเติม เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 8.69 สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้ ดังนี้

4.1) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย

ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10 : rock cake → rock-cake แปลเป็น เค้กหิน

(คำว่า 'rock cake' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'rock' และ 'cake' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'เค้กหิน' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ คือคำว่า 'เค้ก (cake)' ปนคู่กับการแปลเป็นคำไทย คือคำว่า 'หิน (rock)')

4.2) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย แล้วเพิ่มคำอธิบาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 : Great Britain → Great-Britain แปลเป็น เกาะบริเตนใหญ่

(คำว่า 'Great Britain' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'Great' และ 'Britain' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'เกาะบริเตนใหญ่' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ คือคำว่า 'บริเตน (Britain)' ซึ่งเป็นชื่อเฉพาะ ปนคู่กับการแปลเป็นคำไทย คือคำว่า 'ใหญ่ (Great)' และประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมาย

ครอบคลุมในภาษาแปลมาอ้างอิงแทนคำที่ไม่มีในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ คือคำว่า 'เกาะ' เพิ่มเติมหน้าคำทับศัพท์นั้น เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

5) การแปลโดยใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แล้วเพิ่มคำอธิบาย ผู้แปลใช้ทั้งคำแปลตรงตัวและใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันในภาษาแปล และ/หรือใช้ถ้อยคำ หรือข้อความอธิบายหรือขยายเพิ่มเติม เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 5.05 สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้ ดังนี้

5.1) การแปลโดยใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12 : bedroom → bed-room แปลเป็น ห้องนอน

(คำว่า 'bedroom' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'bed' และ 'room' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ห้องนอน' ผู้แปลใช้ทั้งคำแปลตรงตัว คือคำว่า 'ห้อง (room)' และใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันในภาษาแปล คือคำว่า 'นอน (bed)')

5.2) การแปลโดยใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แล้วเพิ่มคำอธิบาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13 : shooting star → shooting-star แปลเป็น ฝนดาวตก

(คำว่า 'shooting star' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'shooting' และ 'star' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ฝนดาวตก' ผู้แปลใช้ทั้งคำแปลตรงตัว คือคำว่า 'ดาว (star)' และใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันในภาษาแปล คือคำว่า 'ตก (shooting)' อีกทั้งยังประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมายครอบคลุมในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ คือคำว่า 'ฝน' เพิ่มเติมหน้าคำแปลนั้น เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

6) การแปลแบบสื่อความตามบริบท ผู้แปลถ่ายทอดความหมายคำในภาษาต้นฉบับในบริบทของภาษาต้นฉบับไว้ ซึ่งผู้แปลอาจแปลตรงตัวโดยใช้คำในภาษาแปล คำทับศัพท์เพียงคำใดคำหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากสามารถคาดเดาได้จากบริบทและ/หรือใช้ถ้อยคำหรือข้อความอธิบายหรือขยายเพิ่มเติม เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 4.13 ดังตัวอย่างคำนามประสมพร้อมรูปประโยค

ตัวอย่างที่ 14 : House Cup ---> House-Cup แปลเป็น ถ้วยปีนี้

D'you think he'll leave you and your families alone if Gryffindor wins the House Cup?

เธอคิดว่าเขาจะปล่อยเธอและครอบครัวเอาไว้หรือ ถ้าบ้านกริฟฟินดอร์ได้ถ้วยนี้

(คำว่า 'House Cup' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'House' และ 'Cup' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ถ้วยนี้' ผู้แปลถ่ายทอดความหมายคำในภาษาต้นฉบับในบริบทของภาษาต้นฉบับไว้)

ตัวอย่างที่ 15 : classroom ---> class-room แปลเป็น ห้อง

Even better, Professor Flitwick announced in Charms that he thought they were ready to start making objects fly, something they had all been dying to try since they'd seen him make Neville's toad zoom around the classroom.

ที่ดียิ่งไปกว่านั้นอีกคือ ศาสตราจารย์ฟลิตวิกประกาศในชั้นเรียนคาถาว่า เขาคิดว่านักเรียนพร้อมแล้วที่จะเสกของให้บินได้ นี่เป็นสิ่งที่นักเรียนต่างเฝ้านับวันรอคอยตั้งแต่พวกเขาเห็นศาสตราจารย์เสกให้คางคกของเนวิลล์บินฉวัดเฉวียนเหมือนจรวดไปรอบๆ ห้อง

(คำว่า 'classroom' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'class' และ 'room' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ห้อง' ผู้แปลถ่ายทอดความหมายคำในภาษาต้นฉบับในบริบทของภาษาต้นฉบับไว้โดยใช้คำในภาษาแปลเพียงคำใดคำหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากสามารถคาดเดาได้จากบริบท)

7) การแปลโดยการทับศัพท์ หรือทับศัพท์แล้วเพิ่มคำอธิบาย ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือการใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย เนื่องจากไม่มีคำที่ใช้แทนกันได้เลยในภาษาฉบับแปล และ/หรือใช้ย่อคำหรือข้อความอธิบายหรือขยายเพิ่มเติม ทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 3.57 สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยได้ ดังนี้

7.1) การแปลโดยการทับศัพท์ สามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 2 กลุ่มย่อยๆได้ ดังนี้

7.1.1) การทับศัพท์เหมือนต้นฉบับ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 16 : football → foot-ball แปลเป็น ฟุตบอล

(คำว่า 'football' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'foot' และ 'ball' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ฟุตบอล' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่สามารถแปลความหมายในภาษาฉบับแปลได้โดยสะดวก หรือไม่มีคำที่ใช้แทนกันได้เลยในภาษาฉบับแปล และเป็นคำได้รับความนิยม สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปจากผู้อ่านฉบับแปล อีกทั้งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

ตัวอย่างที่ 17 : ice-cream → ice-cream แปลเป็น ไอศกรีม

(คำว่า 'ice-cream' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'ice' และ 'cream' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ไอศกรีม')

ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่สามารถแปลความหมายในภาษาฉบับแปลได้โดยสะดวก หรือไม่มีคำที่ใช้แทนกันได้เลยในภาษาฉบับแปล และเป็นคำได้รับความนิยม สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปจากผู้อ่านฉบับแปล อีกทั้งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

7.1.2) การทับศัพท์แต่เปลี่ยนโครงสร้าง เป็นไวยากรณ์แบบภาษาไทย นั่นคือ คำนามหลักอยู่หน้าคำนามขยาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 18 : computer game → computer -game แปลเป็น เกมคอมพิวเตอร์

(คำว่า 'computer game' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'computer' และ 'game' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'เกมคอมพิวเตอร์' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย และเปลี่ยนโครงสร้างเป็นไวยากรณ์แบบภาษาไทย นั่นคือ คำนามหลักอยู่หน้าคำนามขยาย ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่สามารถแปลความหมายในภาษาฉบับแปลได้โดยสะดวก และเป็นคำได้รับความนิยม สื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปจากผู้อ่านฉบับแปล อีกทั้งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

7.2) การแปลโดยการทับศัพท์ แล้วเพิ่มคำอธิบาย สามารถแบ่งออกได้อีกเป็น 2 กลุ่มย่อยๆได้ ดังนี้

7.2.1) การแปลโดยการทับศัพท์ ประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมายครอบคลุมในภาษาแปล มาอ้างอิงแทนคำที่ไม่มีในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ หน้าที่หรือวัตถุประสงค์ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 19 : humbug → hum-bug แปลเป็น ขนมหัมบั๊ก

(คำว่า 'humbug' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'hum' และ 'bug' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ขนมหัมบั๊ก' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีคำที่ใช้แทนกันได้เลยในภาษาฉบับแปล และเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ และประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมายครอบคลุมในภาษาแปล มาอ้างอิงแทนคำที่ไม่มีในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ คือคำว่า 'ขนม' เพิ่มเติมหน้าคำทับศัพท์นั้น เพื่อทำให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงถึงชัดเจนมากขึ้น ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

ตัวอย่างที่ 20 : wormwood → worm-wood แปลเป็น ต้นเวิร์มวู้ด

(คำว่า 'wormwood' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'worm' และ 'wood' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ต้นเวิร์มวู้ด' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีคำที่ใช้แทนกันได้เลยในภาษาฉบับแปล และเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ และประกอบกับคำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ ที่มีความหมายครอบคลุมในภาษาแปล

มาอ้างอิงแทนคำที่ไม่มีในภาษาแปล ซึ่งเป็นคำจำกลุ่ม ขยายความด้วยการบอกลักษณะ คือคำว่า 'ต้น' เพิ่มเติมหน้าคำทับศัพท์นั้น เพื่อให้ความหมายของคำนั้นอ้างอิงชัดเจนมากขึ้น ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

7.2.2) การแปลโดยการทับศัพท์ ประกอบกับคำบอกความหมายตามรูปคำศัพท์ หรือคำบอกลักษณะที่ตรงกับคำศัพท์เดิม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 21 : jam doughnut → jam-dough-nut แปลเป็น โดนัทไส้แยม

(คำว่า 'jam doughnut' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'jam' และ 'doughnut' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'โดนัทไส้แยม' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ นั่นคือใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่สามารถแปลความหมายในภาษาฉบับแปลได้โดยสะดวก และเป็นคำที่เป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปจากผู้อ่านฉบับแปล อีกทั้งเป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ และประกอบกับคำว่า 'ไส้' ขยายความด้วยการบอกความหมายหรือลักษณะตามรูปคำศัพท์หรือที่ตรงกับคำศัพท์เดิม ทำให้คำในภาษาต้นฉบับได้ความหมายเท่าเทียมกัน และช่วยให้เข้าใจได้ตรงกันในวัฒนธรรมของภาษาแปล)

8) การแปลโดยใช้ข้อความอธิบาย ผู้แปลใช้วิธีการบรรยายเป็นวลีหรือข้อความในภาษาฉบับแปล เป็นการสร้างคำเพื่อให้เทียบเท่าคำในภาษาต้นฉบับ แต่มีลักษณะไม่เป็นศัพท์เฉพาะ เพราะมีความยาวและเป็นความหมายเหมือนคำอธิบาย คำจำกัดความ การให้นิยาม หรืออาจเป็นการแปลโดยใช้คำจำแนกประเภทอย่างกว้างๆ แล้วตามด้วยคำอธิบายประกอบ ซึ่งอาจเป็นการขยายความโดยการเปรียบเทียบ การขยายความด้วยการบอกลักษณะ รูปพรรณสัณฐาน บอกหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ ฯลฯ ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 1.33 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 22 : earshot → ear-shot แปลเป็น ระยะที่จะได้ยินเสียง

(คำว่า 'earshot' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'ear' และ 'shot' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ระยะที่จะได้ยินเสียง' ผู้แปลใช้วิธีการบรรยายเป็นวลีหรือข้อความในภาษาฉบับแปล เพื่อให้เทียบเท่าคำในภาษาต้นฉบับ แต่มีลักษณะไม่เป็นศัพท์เฉพาะ เพราะมีความยาวและเป็นความหมายเหมือนคำอธิบาย)

ตัวอย่างที่ 23 : pigtail → pig-tail แปลเป็น ผมถักเป็นเปีย (คำว่า 'pigtail' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'pig' และ 'tail' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'ผมถักเป็นเปีย' ผู้แปลใช้วิธีการบรรยายเป็นวลีหรือข้อความในภาษาฉบับแปล เพื่อให้เทียบเท่าคำในภาษาต้นฉบับ แต่มีลักษณะไม่เป็นศัพท์เฉพาะ เพราะมีความยาวและเป็นความหมายเหมือนคำอธิบาย)

9) การละไม่แปล ผู้แปลละคำ หรือไม่แปลคำในภาษาต้นฉบับ ซึ่งอาจเป็นคำเล็กๆ น้อยๆ หรือคำที่ไม่ใช่สาระสำคัญของเนื้อหาในต้นฉบับ เมื่อตัดทิ้งไปแล้วไม่มีผลต่อบรรยากาศของเรื่องและความเข้าใจของผู้อ่าน ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 0.56 ดังตัวอย่างคำนามประสมหรือรูปประโยค

ตัวอย่างที่ 24 : goalpost → goal-post

Madam Hooch spoke angrily to Flint and then ordered a free shot at the goalposts for Gryffindor.

มาตามฮูชตรงเข้าไปต่อว่าฟลินดอย่างกราดเกรี้ยว แล้วตัดสินให้กริฟฟินดอร์ได้ยิงลูกโทษ (ไม่แปล)

(คำว่า 'goalpost' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'goal' และ 'post' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลเลือกที่จะไม่แปลคำในภาษาต้นฉบับ เนื่องจากเป็นคำที่ไม่ใช่สาระสำคัญของเนื้อหาในต้นฉบับ เมื่อตัดทิ้งไปแล้วไม่มีผลต่อบรรยากาศของเรื่องและความเข้าใจของผู้อ่าน)

ตัวอย่างที่ 25 : street lamp → street-lamp

He clicked it once and twelve balls of light sped back to their street lamps so that Privet Drive glowed suddenly orange and he could make out a tabby cat slinking around the corner at the other end of the street.

เพียงกดปุ่มกรีกเดียวคราวนี้ไฟฟ้าทั้งสิบสองดวงก็ติดอีกครั้ง (ไม่แปล) และชอยพรีเว็ตกลับสว่างขึ้นทันทีด้วยแสงไฟสีส้ม ซึ่งพอทำให้เขามองเห็นแมวลายเทาเดินซำๆ อ้อมหัวมุมถนนสุดปลายอีกด้านหนึ่ง

(คำว่า 'street lamp' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'street' และ 'lamp' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลเลือกที่จะไม่แปลคำในภาษาต้นฉบับ เนื่องจากเป็นคำที่ไม่ใช่สาระสำคัญของเนื้อหาในต้นฉบับ เมื่อตัดทิ้งไปแล้วไม่มีผลต่อบรรยากาศของเรื่องและความเข้าใจของผู้อ่าน)

10) การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่ ผู้แปลใช้คำไทยสร้างศัพท์ใหม่ ซึ่งอาจเป็นคำประสมใหม่ในภาษาแปล โดยการนำคำไทยหรือคำบาลีสันสกฤต 2 คำขึ้นไปมาประสมกันเป็นคำเดียว ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 0.49 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 26 : precious stone → precious-stone แปลเป็น อัญมณี

(คำว่า 'precious stone' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'precious' และ 'stone' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'อัญมณี' ผู้แปลใช้คำไทยสร้างศัพท์ใหม่ ซึ่งเป็นคำประสมใหม่ในภาษาแปล)

ตัวอย่างที่ 27 : pure nerve → pure-nerve แปลเป็นการควบคุมตนเอง

(คำว่า 'pure nerve' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'pure' และ 'nerve' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'การควบคุมตนเอง' ผู้แปลใช้คำไทยสร้างศัพท์ใหม่ ซึ่งเป็นคำประสมใหม่ในภาษาแปล)

11) การแปลโดยใช้การทับศัพท์ ควบคู่กับการใช้คำ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ควบคู่กับการใช้คำ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีดังกล่าวในอัตราส่วนร้อยละ 0.07 คือ

ตัวอย่างที่ 28 : walnut → wal-nut แปลเป็น วอลนัท หรือแห้ว

(คำว่า 'walnut' เกิดจากการนำเอาคำว่า 'wal' และ 'nut' มาประสมกัน ซึ่งผู้แปลแปลเป็น 'วอลนัทหรือแห้ว' ผู้แปลใช้คำทับศัพท์ คือคำว่า 'วอลนัท (walnut)' ควบคู่กับการใช้คำซึ่งเป็นที่ยอมรับกันดีในภาษาไทย คือว่าคำว่า 'แห้ว')

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย พบผลการวิจัยหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ในงานวิจัยนี้ พบพฤติกรรมการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยที่ผู้แปลใช้ จำนวน 11 กลวิธี ซึ่งพฤติกรรมการแปลที่ผู้แปลใช้มากที่สุดคือ การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลีประโยค หรือสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องจากภาษาอังกฤษมีรูปแบบโครงสร้างคำแตกต่างจากภาษาไทย การแทนที่ด้วยวลี ประโยค หรือสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาไทยทำให้ผู้อ่านสามารถสื่อความหมายได้เทียบเคียงต้นฉบับภาษาอังกฤษ อีกทั้งได้ธรรมาตามลักษณะธรรมชาติทางโครงสร้างของภาษาไทยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่สัญญาธิ สายบัว [10] ได้กล่าวถึง แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย นั่นคือ การใช้วลีหรือประโยคแทนคำเพื่อบอกลักษณะของสิ่งนั้นโดยใช้วลีหรือประโยคซึ่งช่วยให้ภาษาในฉบับแปลสามารถสื่อความหมายได้สมบูรณ์เท่าเทียมกับภาษาต้นฉบับและมีความเป็นธรรมชาติตามลักษณะทางโครงสร้างภาษาฉบับแปล นอกจากนี้ กลวิธีที่ผู้แปลใช้มากที่สุดรองลงมาอีก 2 กลวิธี ได้แก่ การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว หรือแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว แล้วเพิ่มคำอธิบาย สาเหตุหนึ่งอาจเกิดขึ้นเมื่อความหมายของส่วนต่างๆ ของคำในภาษาฉบับแปลสามารถเทียบเคียงกับส่วนต่างๆ ของคำในภาษาต้นฉบับได้ โดยเมื่อแปลแล้วส่วนต่างๆ ของคำทำหน้าที่อย่างเดียวกันกับในต้นฉบับด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ [14] ที่ได้กล่าวถึง รูปแบบหนึ่งของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ที่ปรากฏในสังคมไทย ซึ่งเป็นกระบวนการที่เข้าถึงคนไทยด้วยการแปล เนื่องจากสังคมไทยเปิดรับวัฒนธรรมจากตะวันตก นั่นคือ การสร้างศัพท์โดยแปลคำยืมแบบตรงตัว (loan translation) โดยการสร้างคำผสมขึ้นโดยให้ทุกส่วนสอดคล้องกับส่วนต่างๆ ในคำยืมภาษาอังกฤษ และอีกกลวิธีหนึ่งคือ การแปลโดยใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย สาเหตุหนึ่งอาจเกิดขึ้นเมื่อคำในภาษาต้นฉบับไม่สามารถเทียบเคียงหรือไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ผู้แปลจึงใช้คำอื่นที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลและเป็นที่รู้จักดีที่มีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาแปลแทนคำที่อยู่ในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุพรรณิ ปันมณี [9] Beekman and Callow [11] Barnwell [12] และ Baker [13] ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการแปลหรือการถ่ายทอดความหมายคำศัพท์ที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล โดยการแทนที่หรือใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักดีหรือปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลมาแทนคำศัพท์ที่อยู่ในวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ ซึ่งคำที่มีอยู่ในภาษาแปลอาจมีความหมายไม่เท่าเทียมกับภาษาต้นฉบับ แต่อาจมีลักษณะ หน้าที่ หรือวัตถุประสงค์การนำไปใช้คล้ายกัน และคำที่แปลไม่ใช่ประเด็นสำคัญของเรื่อง แต่คำทั้งสองคำนี้โยงหรือสื่อความไปถึงประเด็นสำคัญที่ทำให้ได้ความหมายคล้ายกัน และต้องเป็นคำที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน

2. ในพฤติกรรมการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยที่ผู้แปลใช้ จำนวน 11 กลวิธี พบพฤติกรรมการแปลที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวทางการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้รวบรวม

พฤติกรรมการแปลในระดับคำ และพฤติกรรมการแปลคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปลที่ สุพรรณิ ปันมณี [9] สัญญาธิ สายบัว [10] Beekman and Callow [11] Barnwell [12] Baker [13] และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ [14] กล่าวไว้ จำนวน 9 กลวิธี คือ 1) การแปลโดยใช้ข้อความอธิบาย 2) การแปลโดยการทับศัพท์ หรือทับศัพท์แล้วเพิ่มคำอธิบาย 3) การแปลโดยใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย หรือใช้คำทับศัพท์ปนคำไทย แล้วเพิ่มคำอธิบาย 4) การแปลโดยการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว หรือแปลคำในภาษาต้นฉบับแบบตรงตัว แล้วเพิ่มคำอธิบาย 5) การแปลโดยใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัว และการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือใช้ทั้งการสร้างศัพท์ใหม่ด้วยการแปลคำยืมแบบตรงตัวและการใช้คำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แล้วเพิ่มคำอธิบาย 6) การแปลโดยใช้คำในภาษาแปลสร้างศัพท์ใหม่ 7) การแปลโดยใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย 8) การละไม่แปล และ 9) การแปลโดยการแทนที่ด้วยวลี ประโยค หรือสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล

นอกจากนี้ในงานวิจัยนี้ยังพบพฤติกรรมการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพิ่มอีก 2 กลวิธี คือ 1) การแปลโดยใช้การทับศัพท์ ควบคู่กับการใช้คำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในภาษาไทย และ 10) การแปลแบบสื่อความตามปริบท ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการแปลข้ามภาษา หรือการแปลยืมคำจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งนั้น โอกาสที่ผู้แปลจะหาคำที่มีความหมายเทียบเคียง (lexical equivalence) ที่ตรงกันทุกนัยนั้นเป็นเรื่องยากมากเนื่องจากภาษาแต่ละภาษามีจำนวนคำที่จะสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่เท่ากัน แล้วแต่ความจำเป็นในการใช้ของสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นๆ สิ่งที่คุณแปลทำได้ คือการเลือกใช้คำที่ให้ความหมายใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด ดังนั้นการแปลจึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการที่ยากซับซ้อน และต้องอาศัยกลวิธีต่างๆ มากมาย เพื่อแก้ปัญหาการใช้คำหรือสำนวนที่มีในภาษาหนึ่งแต่ไม่มีใช้ตรงกันในอีกภาษาหนึ่ง

3. พฤติกรรมการแปลคำนามประสมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากผู้แปลเพียงท่านเดียวเท่านั้น ซึ่งผู้แปลแต่ละท่านก็ย่อมมีรูปแบบการแปลที่ลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งพฤติกรรมการแปลของสุมาลี บำรุงสุข ผู้แปล ‘แฮร์รี พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์’ [6] ที่ได้นำมาวิเคราะห์นี้ พบการแปลโดยการแทนที่ด้วยวลี ประโยค หรือสำนวนที่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากวากยสัมพันธ์ภาษาไทยที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาอังกฤษ อีกทั้งภาษาไทยเป็นภาษาที่ให้ความสำคัญกับใจความมากกว่าชนิดของคำ [15] จึงทำให้ผู้แปลต้องเลือกสรรวลี ประโยค และสำนวนมาใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย และเมื่อได้อ่านหรือฟังแล้วไม่รู้สึกรำคาญ และเพื่อต้องการที่จะสื่อความหมายในฉบับแปลให้ได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากการแปลนี้เป็นผลงานที่เต็มไปด้วยจินตนาการสนุกสนาน และสามารถสื่อถึงอารมณ์ของเรื่องที่ถ่ายทอดมาจากต้นฉบับให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุด ซึ่งกล่าวโดยรวมได้ว่า ผู้

แปลสามารถรักษาความหมายและอรรถรสในฉบับแปลไว้ได้ตรงหรือใกล้เคียงกับต้นฉบับเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่าข้อมูลในฉบับแปลทั้งหมดจะต้องถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากผู้วิจัยเน้นการศึกษาเรื่องการแปลค่านามประสม จึงให้ความสำคัญในส่วนนี้มากกว่าส่วนอื่น ผู้แปลท่านอื่นๆ หรือผู้สนใจศึกษาเรื่องการแปลกลวิธีการแปล เทคนิคในการแปล สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในโครงสร้างไวยากรณ์ประเภทอื่นๆ ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะค่านามประสมเพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในศาสตร์การแปลให้ขยายกว้างออกไปมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สำหรับประเด็นที่สามารถทำการศึกษต่อยอดต่อไปจากงานวิจัยนี้ มีดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเรื่องกลวิธีการแปลค่านามประสมในงานวรรณกรรมหรืองานแปลประเภทอื่นๆ จากผู้แปลหลายๆ ท่านหรือจากภาษาอื่นๆ เป็นภาษาไทย จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ เช่นกัน

2. นอกจากโครงสร้างในระดับคำแล้วโครงสร้างอื่นๆ ของภาษาที่น่าสนใจทางการศึกษาการแปลข้ามภาษาน่าจะเป็นโครงสร้างที่ภาษามักจะมีความแตกต่างกัน เช่น โครงสร้างวลี โครงสร้างประโยค ระบบกาลและกาลลักษณะ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

[1] เบญจมา บุญเติม. (2551). การศึกษาการแปลคำอุทานในวรรณกรรมเรื่อง HARRY POTTER AND THE ORDER OF THE PHOENIX และ HARRY POTTER AND THE HALF-BLOOD PRINCE. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

[2] อัญชลี สิงห์น้อย. (2548). ค่านามประสม : ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[3] Singnoi, Unchalee. (2006, March). Eating terms : What the category reveals about the Thai mind. *MANUSYA : Journal of Humanities*. 9(1): 82-109.

[4] ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

[5] Rowling, Joanne K. (1997). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury.

[6] โรวลิง, โจแอนน์ เค; สุมาลี บำรุงสุข, ผู้แปล. (2544). แฮร์รี่ พอตเตอร์กับศิลาอาถรรพ์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

[7] หอมหวาน ชื่นจิตร. (2527). การแปล : อาชีพผู้ปวงชน. กรุงเทพฯ : ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

[8] ดวงตา สุกพล. (2545). ทฤษฎีและกลวิธีการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[9] สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2549). การแปลขั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[10] สัมณวิ สายบัว. (2550). หลักการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[11] Beekman, John; & Callow, John. (1974). *Translating the Word of God*. Michigan: Zondervan.

[12] Barnwell, Katy. (1980). *Introduction to Semantics and Translation*. England: Summer Institute of Linguistics.

[13] Baker, Mona. (1992). *In Other Words : A Coursebook on Translation*. London and New York: Routledge.

[14] อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547, มกราคม-มิถุนายน). วิวัฒนาการของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ในสังคมไทย. *วารสารอักษรศาสตร์ ฉบับภาษาเทศในภาษาไทย*. 33(1). 207-209.

[15] อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2539). *หลักภาษาไทย : อักษรวิธี วจีวิภาค วายกสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.